

Zeus

Som du formentlig lige har læst, er Zeus den græske hovedgud og gud for himmel og torden, søn af Kronos og Rhea. Han står for opretholdelse af retfærdighed og beskyttelse af staten (byen), familien og fremmede, ligesom han også er moralens vogter, idet han fx sørger for, at afgivne løfter bliver overholdt. Ægteskabsløftet tager han dog ikke så tungt, idet han har utallige uægteskabelige forbindelser både med gudinder og almindelige dødelige. Zeus er overmåde potent, ikke mindst seksuelt. Han er overvejende heteroseksuel, men som vi skal se gør han i det mindste én maskulin erobring. Selv om dette nødigt skulle udvikle sig til en nøgleroman, finder jeg det alligevel på sin plads at fortælle om nogle af de eskapader, man tilskriver Zeus.

Zeus' første ægtefælle er titanen Themis, som er gudinde for retfærdighed. Themis er hersker over oraklet i Delfi, inden denne ærefulde opgave overtages af Apollon. Som sin moder Gaia har hun profetiske evner. Themis får tre børn med Zeus, de såkaldte skæbnegudinder, som bestemmer menneskets skæbne. Efterfølgende gifter Zeus sig kortvarigt med visdommens gudinde **Metis**. Hun forsøger at undgå hans tilnærmelser, men må til sidst overgive sig, og hun bliver gravid. Gaia advarer Zeus om, at Metis vil føde en datter, hvis søn vil styrte ham, hvorfor Zeus prompte sluger Metis. Da tiden for fødslen nærmer sig, får Zeus en drønende hovedpine, og det ender med, at sønnen, smedeguden Hefaistos må slå sin fader i hovedet med en økse. Frem springer datteren Athene med et gjaldende kampskrig, så himmel og jord ryster. Hun er ved fødslen iklædt en rustning af skinnende guld.

Zeus har en affære med gudinden Mnemosyne (Erindringen), med hvem han deler leje ni nætter i træk. Resultatet af denne forening er de ni muser, som bliver inspiration og beskytter for de forskellige skønne kunster, fx er Polyhymnia muse for sang, Terpsikore for dans. Efter en affære med gudinden Leto får han tvillingerne Artemis og Apollon. En dag får Zeus oppe fra Olympen øje på den smukke Leda, da hun bader i den lokale sø. Leda er gift med kong Tyndareos af Sparta, som skinsygt vogter sin skønne dronning, men Zeus omskaber sig til en svane og kan på den måde nærme sig Leda, og det ender med, at han forener sig med hende i vandet. Leda

føder den smukke Helene (som siden skal give anledning til den store krig mellem Grækenland og Troja) og søsteren Klytaimnestra (som bliver

Agamemnons hustru) samt tvillingerne Kastor og Pollux (som er med Jason i jagten på det gyldne skind). Ifølge legenden er Zeus alene far til Pollux, mens Kastor skulle være søn af Tyndareos. Ved en anden lejlighed omskaber han sig til en smuk hvid tyr og bortfører den fønikiske prinsesse Europa til Kreta, hvor hun føder Minos, Rhadamanthus og Sarpedon. Europa bliver siden gift med den lokale konge Asterius, hvem Zeus må give rige gaver for tab af fruens dyd. Efter Asterius' død bliver Minos konge på Kreta. Hans hustru bliver forført af en tyr, og hun føder sønnen Minotaurus, som er en blanding af et menneske og en tyr. Monstret bliver til sidst dræbt af Theseus. Efter sin død bliver den vise Minos optaget i den domstol, som dømmer de døde sjæle i Hades.

Zeus bliver tiltrukket af den dødelige kvinde Alkmene, og han skaber sig om, så han ligner hendes mand og forfører hende. Resultatet bliver sønnen Herkules, som bliver halvt menneske og halvt gud. Mens Herkules ligger i vuggen, sender Hera to giftslanger hen for at dræbe den lille, men Herkules griber de to slanger og kvæler dem med sine barnenæver. *Man er vel ikke halvgud for ingenting?* Men Hera får sin hævn. Herkules bliver gift med Megara, og de får tre børn. Hera slår Herkules med sindssyge, så han dræber både hustru og børn. Efter sin død bliver Herkules ført op til Olympen, hvor han bliver gift med Hebe.

Zeus bliver forelsket (hm, jeg er ikke sikker på, om det er den korrekte betegnelse) i prinsesse Danae, hvis fader, kong Akrisios af Argos har spærret hende inde i et tårn, da det er blevet spået, at hun vil få en søn, som vil forårsage kong Akrisios' død. Zeus mangler aldrig råd, så han besøger prinsessen i form af en gylden regnbyge, og resultatet af besøget bliver helten Perseus. Prinsesse Danae bliver landsforvist sammen med sin søn. Efter at Perseus er blevet voksen, slår han ved et uheld Akrisios ihjel med en diskos. Spådomme er selvfølgelig til for at opfyldes.

Endelig bliver den unge, smukke trojanske prins, Ganymedes kidnappet af Zeus i skikkelse af en ørn og ført til Olympen, hvor han bliver gudernes tjener og mundskænk.

Hera

Hera er datter af Kronos og Rhea og gift med sin broder, den olympiske overgud Zeus. Navnet betyder herskerinde, og Hera er en gammel frugtbarhedsgudinde og gudinde for hjem og ægteskab. Før deres ægteskab forsøgte Zeus længe at forføre Hera. men hun modstod ham, indtil han kom til hende i skikkelse af en lille fugl. Da han pludselig forvandlede sig til sin egen imponerende skikkelse, blev hun så overrasket, at Zeus kunne voldtage hende, og for at skjule hendes skam, foreslog han, at de blev gift. Sammen med Zeus har hun børnene Hefaistos, Ares og Hebe. Vi har allerede hørt om nogle af de problemer, de har i deres ægteskab, og engang er forholdet så dårligt, at hun sammen med de øvrige guder forsøger at vælte Zeus af tronen. Hera er konstant jaloux og forsøger at hindre Zeus' mange udenomsægteskabelige forhold til de øvrige kvindelige guder og ikke mindst til jordiske kvinder. For at aflede Heras opmærksomhed får Zeus nymfen Ekko til at distrahere hende ved uafbrudt at tale til hende. Da det går op for Hera, straffer hun Ekko ved at fratage hende evnen til at sige noget som den første. Til gengæld skal hun altid have det sidste ord - nemlig ved at gentage det, den første har sagt. Da Leto er blevet gravid med Zeus, forhindrer Hera hende i at finde et sted at føde og forjager hende fra jorden og havet. Det eneste sted, hun kan tage ophold, er på øen Delos, idet den ifølge legenden er en flydende ø, dvs. hverken landjord eller hav. Hera bliver tilbedt i hele Grækenland og de ældste og største templer er viet til hende.

Poseidon

Poseidon, havets gud, er søn af Kronos og Rhea. Han har et voldsomt temperament, og orkaner og jordskælv er hans straf til dem, der ikke adlyder ham. Han bærer tilnavnet "*jordrysteren*". Poseidons vrede er forfærdelig. Tænkt bare på den stakkels Odusseus, hvis hjemfart fra krigen i Troja kommer til at tage 10 år - bare fordi han havde fornærmet Poseidon. Det blev selvfølgelig ikke bedre af, at Osyseeus blindede Poseidons énøjede søn, kyklopen Polyfemos. Poseidons attribut er treforken, der i øvrigt er smedet af Kykloperne, og han afbildes ofte sammen med delfiner. Poseidon er sømandens beskytter. Inden han tager ud på en farefuld færd, ofrer han til Poseidon - undertiden ved at drukne en hest. Hvorfor nu det? Jo, Poseidon er også gud for hesten. I virkeligheden var det ham, som frembragte den første hest. Det skete i en konkurrence med Athene om hvem, der skulle være byen Athens beskytter. Den, som kunne give byen den bedste gave, ville vinde. Poseidon frembringer til gudernes henrykkelse en hest, men Athene skaber oliventræet, og til Poseidons fortrydelse vælger Athen konge

oliventræet, som både giver olie, mad og brænde, og Athene bliver udpeget som vinder. I en periode er Poseidon en af beskytterne af oraklet i Delfi. Han afbildes ofte i en stridsvogn, som trækkes hen over havet af søheste; i hans følge er Nereider og Tritoner. På bundet af havet har han et palads, men hans officielle domicil er på Olympen.

Poseidon er gift med havnymfen Amphitrite, med hvem han har sønnen Triton. Som sin broder Zeus har også Poseidon mange erotiske eventyr. Af andre (uden for ægteskab avlede) sønner kan nævnes Antaios, Orion og Polyfemos. I skikkelse af en hest avlede han Pegasus sammen med Medusa; det sker oven i købet på gulvet i Athene-templet. En anden legende vil vide, at Pegasus springer ud af Medusas nakke, da helten Perseus halshugger hende. Poseidon bliver på et tidspunkt forelsket i den smukke yngling Pelops, søn af Tantalos. Poseidon tager Pelops med op på Olympen, hvor han bliver hans elsker. Ja, det var ikke kun Zeus, som var omnipotent. De andre guder tvinger Poseidon til at lade Pelops vende tilbage til jorden, og Poseidon forærer ham mange kostbare gaver.

Selv sin egen søster kunne han ikke holde sig fra. For at undslippe hans tilnærmelser skaber hun sig om til en hoppe og gemmer sig blandt en flok heste. Men Poseidon forvandler sig straks til en hingst og voldtager hende. Resultatet bliver den talende hest Arion.

Hades

Hades er ældste søn af Kronos og Rhea. Hades, som på oldgræsk betyder "*den usete*", betegner både underverdens gud og **og** dødsriget. Han har tre ældre søstre, Hestia, Demeter og Hera, samt to yngre brødre, Poseidon og Zeus. Tilsammen udgør de seks søskende halvdelen af Olympens gedefamilie. Hades' attribut er en hjælm, som gør sin bærer usynlig. Hjelmen er fremstillet af Kykloperne. Ved særlige lejligheder låner Hades sin hjælm ud, det er fx sket til Perseus. Hades sidder på en trone af elfenben. Ved hans fødder sidder hunden Cerberus. Hans sorte vogn trækkes af fire kulsorte heste.

På grund af sin mørke personlighed og sin ubønhørlige karakter er Hades hverken afholdt af guder eller mennesker. Hades er imidlertid ikke en ond gud, for på trods af, at han opfattes som grusom, er han altid retfærdig og ubestikkelig. Som regent af underverden bliver han af mange forbundet med død, men han er ikke Døden - og slet ikke Satan eller Djævelen, men alene hersker over de døde.

Døden selv personificeres af *Thanatos*, som er søn af Nyx (Natten) og Erebus, og han er tvilling til Hypnos (Søvnen).

Hvis jeg skal være helt ærlig, så har Hades faktisk udvist medlidenhed en enkelt gang. Fordi Orfeus spillede så ubeskrivelig smukt og bedrøvet efter sin hustru, Eurydikes død, fik han tilladele til at hente hende tilbage til jorden. Hun skulle blot følge i hælene på Orfeus, som ikke måtte vende sig om, før de var kommet tilbage til jordens overflade. Desværre kan Orfeus ikke lade være med at kaste et hurtigt blik bagud på sin elskede, hvorfor hun må vende tilbage til Hades - for først at blive genforenet med Orfeus efter hans død.

Når grækerne beder til Hades, slår de deres ansigt mod jorden, for at han skal høre dem. De ofrer sorte dyr til Hades, fx får, og i gamle dage har man vistnok ofret mennesker til hans ære. Blodet fra ofret får lov til at dryppe ned i et hul i jorden, så det kan nå ham. Personen, som foretager den rituelle handling, vender altid sit ansigt bort, da det ikke er tilladt at beskue unerverdens konge.

For at den døde skal nå frem til Hades, skal han eller hun passere flere floder: *Kokytos* (Jammerens Flod), *Pyriflegethon* (Ildstrømmens Flod), *Acheron* (Kvalens Flod), og sidst men ikke mindst *Styx* (Gruens Flod), ved hvilken guderne sværger en ubrydelig ed.. Hermes sørger for at bringe dig frem til Styx, men det sidste stykke over til Hades bliver du roet af færgemanden *Charon*. Men husk, at Charon skal have betaling for overfarten, ellers må du vende tilbage til din grav. Derfor skal man lægge en mønt (obolos) under tungen på den afdøde, inden han eller hun bliver begravet eller brændt. Når man først har passeret floden Styx og er nået frem til Hades, er det umuligt at vende tilbage, idet tilbagevejen er spærret af den bidske vagthund Kerberos, hunden med tre hoveder og dragehale. Hunden er venlig, når man ankommer, men forsøger man at vende tilbage, bliver den bidsk. Udover Herakles, der som en af sine mange opgaver skulle stjæle Kerberos, er de eneste personer, som er vendt tilbage fra Hades, heltene Odysseus, Aeneas, Orfeus og Theseus. Tilværelsen i Hades er et skyggeliv, og de døde drikker vand af glemslens flod, *Lethe* og mister deres bevidsthed og flakker sanseløst.

Hades' hustru er Persephone, datter af Zeus og Demeter. Persephone kom ikke frivilligt med til Hades' rige, men blev bortført af ham, en dag hun plukkede blomster sammen med nogle veninder. Hades narrer Persephone til at spise seks frø fra et granatæble, hvilket har den virkning, at hun ikke længere har mulighed for at forlade underverden, end ikke med den mægtige Zeus' hjælp. Zeus havde faktisk givet Hades sit samtykke til, at han måtte få Persephone, men havde ikke fortalt det til hendes moder, Demeter. Demeter, som er gudinde for agerbrug, bliver ulykkelig over savnet af sin elskede datter og leder efter hende overalt. I ni dage flyver den ulykkelige Demeter omkring på jorden med fakler i

hænderne uden at finde sin datter. Til sidst flyver hun op til solguden Helios, som fortæller hende, hvad der er sket. Han forsøger at trøste Demeter med, at Hades jo er en betydelig konge, broder til Zeus, og at hendes datter nu er dronning i underverden, men Demeter lader sig ikke trøste. I vrede mod Zeus forlader hun Olympen og flakker rundt på jorden. I et helt år spirer ikke et strå, og sædekorn, der kastes i jorden, rådner bort. Der bliver hungersnød på jorden, menneskeheden er ved at dø, og de foretager ikke længere ofte tilguderne. Zeus sender flere af guderne til Demeter for at overtale hende til at vende tilbage til Olympen, men Demeter er ubøjelig. Jorden skal ikke bære frugt, før Demeter er genforenet med sin datter. Til sidst må Zeus sende Hermes til Hades for at få ham til at give slip på Persephone, men Hades er ubøjelig. Først da Persephone grændende bønfaller ham om tilladelse til at besøge sin moder, bøjer han sig. For at være sikker på, at Persephone vender tilbage til ham, giver han hende seks frø fra granatæblet; det gør det muligt for Persephone at opholde sig på Olympen seks måneder om året. De andre seks måneder - én for hvert granatæblefrø - skal hun tilbringe som dronning i dødsriget. Så hvert år, når vinteren er overstået, kører Hades sin dronning op til Olympen i sin vogn. Persephone er et symbol på kornet, som ligger i jorden, indtil det en dag spirer. Så hvis du undertiden har undret dig over årstidernes skiften, så er her forklaringen.

Hades er en betydeligt mere trofast ægteemand end sine brødre. Ved en lejlighed bliver han dog forelsket i nymfen Mintha, som er datter af floden Kokytos, som løber i inderverden. Da den jaloux Persephone finder ud af, at Hades har en affære med nymfen Mintha, forvandler hun Mintha til den plante, som hedder mynte.

Demeter

Demeter, kornets gudinde, er datter af Kronos og Rhea og således søster til Zeus. Med Zeus har hun datteren Persefone, som, hvilket du sikkert lige har læst, er gift med underverdens konge Hades. Seks måneder om året har Demeter besøg af sin datter Persefone, og i den tid blomstrer kornet og andre vækster på jorden, og Demeter er lykkelig. De andre seks måneder er Demeter hensunken i sorg og længsel. Demeter er således et symbol på de skiftende årstider. Hendes symboler er slangen, som lever i jorden, samt faklen, som hun medbragte under sin søgen efter Persefone i underverden. Hendes hellige dyr er svinet, som er et frugtbarhedssymbol.

Demeter lærer menneskene kunsten at dyrke jorden: såning, pløjning og høst. Hun er derfor særlig populær hos landbobefolkningen, som er dybt afhængig af hendes hjælp.

Afrodite

Afrodite, elskovsgudinden er datter urguden Kronos, og du har sikkert læst den grusomme historie om hendes tilblivelse, da Zeus kastrerer Kronos og kaster hans manddom i havet. Ja, jeg ved godt, at det er stærke sager. På græsk skulle "aphros" betyde "skum". Vindguden Zefyr blæser hende på en muslingeskal til Cypern. Jeg har desværre ikke set Afrodite på Cypern, men jeg har set den strand, hvor hun gik i land. Afrodite er meget forførerisk, og hverken guder eller dødelige kan modstå hende. Hun er først gift med smedenes gud, krøblingen Hefaistos, men har på et tidspunkt en affære med krigsguden Ares. Når Hefaistos er borte fra hjemmet, kommer Ares på besøg. Men Helios, solguden, som ser alt, røber det til Hefaistos, som bliver rasende og smeder et net, som ikke kan brydes. Han skynder sig ind i hans- og Afrodites sovekammer og udspænder det kunstfærdige net omkring sengestolperne. Nettet er så fint som et edderkoppespind og næsten usynligt, så fint er det smedet. Herefter lader han som om, han skal på rejse, og Ares skynder sig til Afrodites leje optændt af begær. Aldrig så snart har det troløse par lagt sig i sengen, før de fanges på fersk gerning. Hefaistos tilkalder de andre guder, som længe morer sig over det uheldige par. Mon ikke nogle af guderne også tager situationen som en advarsel? Efter nogen tid går Hefaistos med til at slippe dem løs, og Ares skynder sig bort til Thrakien, mens Afrodite tager til Paphos på Cypern. Her genopretter hun sin jomfruelighed ved at bade i det hellige hav. Den forurettede Hefaistos kræver skilsmisse, og Afrodite bliver senere uformelt gift med Ares. Med ham får hun

sønnerne *Phobus* og *Deimos* (Rædsel og Skræk) samt datteren *Harmonia*. De to førstnævnte dukker ofte op på slagmarken, hvor de spreder uro blandt soldaterne.

Afrodite er en af ophavsmændene til Den Trojanske Krig. Da helten Peleus skulle giftes til nymphen Thetis, glemte man at invitere Eris, gudinden for tvedragt (splid). For at ødelægge festen kaster Eris et gyldent æble ind blandt selskabet; æblet bærer indskriften "*Til den smukkeste*". Som forventet er alle gudinder straks i vild diskussion over, hvem denne titel tilkommer. Da Zeus har hørt længe nok på

denne snak, beder han Hermes om at føre de tre finalister, Afrodite, Hera og Athene til Idabjerget, hvor den unge trojanske prins Paris er fårehyrde. Gudinderne opsøger ham én ad gangen på engen, hvor han passer sine får, og forsøger at bestikke ham. Hera, Olympens dronning, lover, at han vil komme til at regere verden, hvis han vælger hende. Athene, krigsgudinden, lover, at hun vil gøre ham til sejrrig i kamp. Men Afrodite lover ham den smukkeste kvinde i verden. Det er dronning Helene, som - viser det sig - desværre er gift med kong Menelaos af Sparta. Prins Paris lader loddet falde på Afrodite, som hjælper ham med at stikke bort med den skønne Helene, hvilket som bekendt udløser den 10 år lange krig mellem Grækenland og Troja. Under krigen hjælper Afrodite trojanerne så meget, hun kan, og ved en lejlighed redder hun prins Paris' liv. Hun involverer sig så meget, at hun på et tidspunkt bliver letere såret af Diomedes. Dog ikke mere, end at da Hera ønsker at holde Zeus ude af kampen for at hjælpe grækerne, da låner Afrodite sit magiske bælte til Hera, så hun kan fastholde Zeus i ægtesengen i flere dage. Kvindelist...

Hefaistos

Hefaistos er søn af Zeus og Hera. Han bliver født som krøbling, hvorfor Hera smider ham ned fra Olympen i afsky. Han falder heldigvis i en sø, hvor han bliver samlet op af havgudinden Thetis, som opfostrer ham. Han er smedenes gud og en af de mest elskede af guderne; han er retfærdig, hjælpsom og har i det hele taget mange dyder, man kan savne hos faderen Zeus og de andre guder. På trods af sit åbenbare handicap - han er lammet i benene - er Hefaistos gift med den skønneste af gudinderne, Afrodite. Som du har hørt, er det ikke noget lykkeligt ægteskab, da Afrodite er ham utro med Ares, men nok om det. Hefaistos har sin smedje under jorden, nogle mener nede i Etna på Sicilien. På trods af sine gode egenskaber vil Hefaistos hævne sig på Hera, og han sender hende en smuk

stol, som han har fremstillet. Hera sætter sig i stolen, og der må hun blive siddende, indtil Hefaistos kommer og udfrier hende. Mbedst er han kendt for fremstilling af våben. Fx laver han et skjold til helten Herakles. Da Akilleus under den trojanske krig har foræret sine våben til vennen Patrokles, går hans moder Thetis til Hefaistos, som hun jo har opfostret, og beder ham om at lave en rustning til Akilleus. Og Hefaistos smeder det berømte skjold, fuld af billeder som beskrevet i Iliadens 18. sang, som intet våben kan gennemtrænge. Herefter smeder han en rustning, der skinner klarere end ild, en solid hjelm med en dusk af guldtråde samt et par benskinner af tin.

Apollon

Apollon, som er søn af Zeus og Leto, har en tvillingsøster, Artemis. Du har sikkert tidligere på denne side læst, hvorledes den jaloux Hera søger at hindre Leto i at føde sine børn. Hun sender bl.a. slanen eller dragen Python for at dræbe Leto. Da han kun er nogle få dage gammel, går Apollon til sin fader Zeus og beder om en gylden bue, hvorefter han dræber Python, som har efterstræbt hans moder. Gaia, som er moder til Python, bliver vred og forlanger Apollon straffet, men Apollon klarer frisag ved at kalde præstinden ved det hellige tempel i Delfi for "Pythia", hvilket i nogen grad formilder Gaia. Apollons træ er laurbærtræet og hans fugl kragen. Han afbildes ofte med en laurbærkrans på hovedet.

Apollon er gud for kunst og musik, lægekunst, lys og sandhed samt for bueskydning. Han er også beskytter af oraklet i Delfi, som bliver spurgt til råds ved vigtige beslutninger som grundlæggelsen af nye kolonier. Gudernes svar kommer gennem præstinden Pythia, som muligvis er kommet i en art trancestilstand ved at tygge laurbærblade. Hendes udsagn er desværre ofte så uforståelige, at de skal fortolkes for spørgeren. For at få adgang til at stille spørgsmål skal man først udføre en ofring både uden for og inden i templet, ligesom der også skal ydes en passende betaling for at måtte henvende sig til guden.

Apollon spiller på en lyre, som han har fået af Hermes, og han konkurrerer ofte på dette instrument. Engang er kong Midas så uklog at sige, at han foretrækker Pans musik frem for Apollons, hvorefter Apollon straks udstyrer ham med æselører. **Så kan han lære det.**

Apollon er den smukkeste af de mandlige guder, men skønt han har flere elskere, bliver han aldrig knyttet til én bestemt kvinde. Apollo bliver forelsket i nymfen Daphne, en kærlighed, som er blevet ham indgivet af kærlighedsguden Eros. Dette sker, fordi Apollon har gjort nar af ham og udtalt, at Eros var en dårlig bueskytte. Daphne, som ikke nærer tilsvarende følelser for Apollon,

flygter op i bjergene, men den vedholdne Apollon forfølger hende. I sin kvide beder hun flodguden Peneus om hjælp, og da Apollon forsøger at omfavne hende, bliver hun forvandlet til et laurbærtræ.

Apollon bliver også forelsket i den smukke Cassandra, som er datter af kong Priamos af Troja og Hekabe. Hun overgiver sig til Apollon, da han lover at lære hende at profetere, men da hun har lært det, forkaster hun ham. Den rasende Apollon straffer hende med, at hendes spådomme aldrig vil blive troet. Hun forudser bl.a. Den trojanske krig og mordet på Agememnon, men ingen vil tro hende.

Som sin fader Zeus bliver Apollon også forelsket i en af sit eget køn, nemlig den spartanske prins Hyacinthos, som er smuk og atletisk. En dag øver Apollon Hyacinthos sig i at kaste med diskos. Zephyr, guden for vestenvinden, er jaloux på Apollon, blæser diskossen ud af kurs, så den rammer Hyacinthos og dræber ham. For at udødeliggøre sin elsker lader Apollon den smukke blomst, hyacinten, vokse frem, hvor jorden er plettet af blod.

For det meste er Apollon en venlig gud, men hans vrede er forfærdelig, hvis man kommer ham på tværs. Som flere af de andre høje guder blander Apollon sig i menneskenes affærer. Det er ham, som indirekte bringer den vældige Akilleus til fald ved Troja, da han hjælper prins Paris til at skyde ham med en pil. Når en person pludselig dør, siger man, at han er blevet ramt af en af Apollons pile. Niobe er gift med kong Amphion, med hvem hun havde 6 sønner og 6 døtre. Niobe er så stolt over at have hele 12 børn, at hun praler af det overfor Apollons moder Leto, som "kun" har 2 børn. For hendes overmod (*hybris*) dræber Apollon og Artemis alle hendes børn med pileskud. Niobe græder over sine døde børn, så hun til sidst forvandles til enstensøjle. Efter sigende strømmer hendes tårer stadig fra klippen.

Artemis

Artemis, datter af Zeus og Leto og tvillingsøster til Apollon. Hun er jagtens gudinde og gudinde for de vilde dyr og den uberørte natur. Når hun afbildes, er det almindelig i selskab med et af skovens dyr. Artemis påberåbes i forbindelse fødsler. Som sin broder er hun en stor bueskytte, Hun skyder pile, som ikke medfører smerte, hvorfor mange beder til hende om en smertefri død. Hun er fuld af modsætninger, snart venlig og mild, snart hård og grusom. Hun kan helbrede de dødelige, men også sprede sygdomme som spedalshhed og rabies.

Artemis blev født på øen Ortygia en dag tidligere end broderen Apollon. Allerede dagen efter hjalp hun sin moder med at sejle over strædet til Delos for at føde Apollon. Tre år gammel får hun fader Zeus til at garantere hende evig jomfruelighed, og hendes selskab er altid jomfruer. Når en ung pige når pubertetsalderen, bliver hun gennem ritualer indført i Artemis' kult. Når hun siden beslutter at gifte sig - hvilket Artemis ikke har noget imod - lægger hun sin barndoms dukker, legetøj og smykker foran hendes alter, evt. sammen med en lok af sit hår.

Artemis selv har ikke noget aktivt kærlighedsliv. En dag Aktaion er på jagt, overværer han ved et tilfælde Artemis og hendes nymfer bade i en afsides liggende sø. Da han bliver opdaget, forvandler Artemis ham til en hjort, hvorefter hun lader hans egne hunde jage ham og sønderrive ham. Hun tager sit løfte om kyskhed meget alvorligt. Det fortælles, at den store jæger Orion forsøger at voldtage Artemis, men hun dræber ham med sin bue og pil. Orion forvandles til et stjernebillede, og hans hund bliver til stjernen Sirius (hundestjernen). Den smukke nymfe Kallisto bliver efterstræbt af Zeus, som kommer til hende i Artemis' skikkelse, og resultatet af deres møde bliver sønnen Arkas, stamfader til arkaierne. Da Artemis erfarer dette, viser hun ingen medlidenhed, men forvandler Kallisto til en bjørn. Heefter bliver hun plantet på stjernehimlen som Storebjørn.

Kong Agamemnon dræber engang en hjort i Artemis' hellige lund. Artemis straffer ham ved at lade vinden stå stille, da den græske flåde sejler afsted til Troja, og vinden kommer først tilbage, da Agamemnon ofrer sin datter Ifigenia til Artemis. Du har også hørt om, hvorledes Artemis og hendes broder dræber Niobes 12 børn, Artemis pigerne og Apollon drengene. I Lilleasien bliver Artemis især tilbedt som frugtbarhedsgudinde, hvilket Paulus erfarer, da han kommer til Efesos. Her har beboerne bygget det store Artemis-tempel, som regnes for et af verdens syv vidundere. Ja, stor er efesernes Artemis.

Hermes

Hermes, gudernes sendebud, er søn af Zeus og nymfen Maia. Han er gud for hyrder, vejfarende, mål og vægt, litteratur. Han er også tyvenes gud og kendt for sin snuhed. Som den eneste af guderne kommer han ofte til Hades, da det er hans opgave at bringe sjælene af de afdøde hertil. Det er også Hermes, som bringer drømme til de dødelige. Han afbildes ofte med en bevinget hjælm og med sandaler med vinger på. I hånden bærer han en stav, som han har fået af Zeus. Hermes er kendt for sine atletiske evner, og ved indgangen til ethvert stadion i Grækenland, står en statue af ham.

Hermes kommer til verden i en bjerghule i Arkadien. Da Maia har født ham, svøber hun ham og falder i søvn igen. Den lille Hermes vikler sig ud af sit svøb og stikker af til Thessalien, hvor hans broder Apollons smukke kvæg græsser. Hermes stjæler en håndfuld køer og tager dem med tilbage. For at forvirre evt. efterfølgere lader han køerne gå baglæns, og selv sætter han barkstykker om sine fødder. På vejen tilbage dræber han en skildpadde og beholder dens skjold. Ved hjælp af skjoldet og tarme fra en af de køer, han har stjålet, frembringer han den første lyre. Da han kommer ind i hulen, indhyller han igen i det svøb, som Maia har givet ham på. Den rasende Apollon tager hen til Maia og klager over, at hendes søn har taget hans kvæg. Maia kigger ind til Hermes og siger, at det ikke kan passe. Barnet er jo forsvarligt svøbt og ligger og sover. Men Zeus, som ser alt, befaler, at Hermes skal give kvæget tilbage til Apollon, men det ender med en byttehandel, hvor Hermes beholder kvæget og Apollon får lyren, som han snart mestrer, og som bliver et symbol på ham. Et fremmeligt barn, må man sige.

Som sine forældre og søskende har Hermes talrige affærer med gudinder, nymfer og dødelige. Nogle legender påstår sågar, at han også har seksuel omgang med får og geder. Pan, som er halvt menneske og halvt ged, skulle iflg. disse rygter være søn af Hermes og Dryope. Moderen flygter ved synet af sin søn, hvorefter Hermes tager Pan med op på Olympen, hvor han ender med at blive beskytter af markerne, skovene og dyrene. Når jeg nu er begyndt, kan jeg lige så godt fortælle, at Hermes og Afrodite får sønnen (?) Hermafrodite, som bliver opdraget hos najaderne (vandnymferne). Hermafrodite er androgyn (tvekønnet) og fremstilles snart som mand med bryster eller kvinde med ...

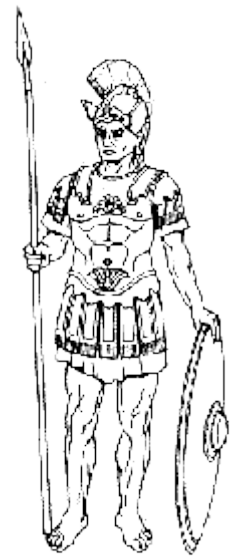
Det er også Hermes, som slipper Io fri. Da Hera opdager, at Io er Zeus' elskerinde, bebrejder hun ham hans utroskab, og han lyver skamløst om det. Han omskaber Io til en hvid ko, men Hera gør krav på koen og sætter uhyret Argos med de 100 øjne til at passe på hende. Hermes spiller så smukt på sin fløjte, at Argos falder i søvn, hvorefter Hermes skærer hovedet af ham og slipper Io fri. Da Hera opdager dette, sender hun en bremse (insekt) efter stakkel Io, som bliver jaget fra land til land. På sin lange flugt kommer hun forbi det bjerg i Kaukasus, hvor Prometheus er lænket (mere herom lidt

senere). Prometheus trøster hende og fortæller, at hun vil finde fred en dag, og at havet, som hun flygter langs med, vil komme til at bære hendes navn, nemlig det Ioniske Hav. Io havner til sidst i Egypten, hvor hun får sin menneskelige skikkelse tilbage. Her føder hun Zeus' søn, som efter nogens mening er den samme som den hellige Apis-tyr. I taknemlighed til Argos anbringer Hermes hans 100 øjne på halen af påfuglen, som er Heras hellige fugl.

Hermes spiller også en rolle i en af mine heltes liv, nemlig Odysseus af Ithaka. Først forhindrer han Odysseus og hans mænd i at blive forvandlet til svin af troldkvinden Kirke ved at give dem et særligt pulver. Dernæst overtaler han nymfen Calypso til at lade Odysseus slippe fri efter syv år i hendes hule. (Hvis du ikke tror på denne historie, kan jeg fortælle, at jeg faktisk selv har set den hule, de boede i. Den ligger på den lille ø Gozo nord for Malta.) Den stakkelse Calypso dør af sorg, efter at Odysseus har forladt hende.

Ares

Krigsguden Ares er søn af Zeus og Hera. Han er ikke særlig populær hos de andre guder - selv ikke hans egen far bryder sig særlig meget om hans umættelig blodtørst. Dog med den undtagelse, at Hades sætter stor pris på alle de unge krigere, som kommer til underverden på Ares foranledning. Hans trofaste følgesvende i kamp er hans sønner, Fobos og Deimos (Rædsel og Skræk). Ares må ikke forveksles med gudinden Athene, for hvor Athene er velovervejende, bliver Ares beruset af kampen og tænker ikke altid lige klart. Hvor de andre guder har flere facetter i deres personlighed, er Ares underlig endimensionel. Hans kone/samlever er Afrodite, som han har "stjålet" fra Hefaistos. Du husker måske, hvorledes Hefaistos fangede de to elskende på fersk gerning i et net, efter at solguden Helios havde sladret. Jeg glemte at fortælle, at Ares havde sat en ung mand, Alectryon til at holde vagt ved døren, men han faldt i søvn. Efter at være befriet fra nettet - og de andre guders ubarmhjertige latter - forvandlede Ares Alectryon til en hane - og det er såmænd forklaringen på, at hanen altid husker at annoncere solens komme hver morgen.

Personligt er Ares ikke selv nogen stor kriger. Under den trojanske krig ser Diomedes, mens han kæmper med Hektor, at Ares deltager på trojanernes side, og Diomedes beder sine soldater om at trække sig tilbage. Hera, Ares' moder beder Zeus om tilladelse til at drive Ares bort fra slagmarken, og hun opmuntrer Diomedes til at kaste sit spyd efter Ares. Athene sørger for, at spyddet rammer, og den sårede Ares "*brøler som 10.000 krigere på én gang*", og både trojanere og grækere ryster af skræk. Den forbitrede Ares fortrækker

til Olympen, hvor han beklager sig til Zeus. Her møder han ingen forståelse, og fader Zeus siger bl.a. *"Hvis en anden gud havde avlet sådan et morderisk skadedyr som dig, så lå du forlængst i en dybere hule end Uronos' sønner."*

Athene

Athene er datter af Zeus. *"Hm, der må da være en moder også?"*, tænker du nok. Men Zeus sluger Metis (visdommens gudinde), som er hans første hustru, før hun nedkommer med Athene. Han er blevet spået, at Metis vil føde et barn, som vil gøre ham rangen stridig. Derfor bliver Zeus selv gravid, og da han skal føde, får han en uudholdelig hovedpine, og Hefaistos må kløve hans pande med en økse, og ud springer Athene fuldt bevæbnet. Hun er Zeus' yndlingsdatter, og han lader hende ofte låne sit skjold og sit mest frygtede våben, tordenkilen. Hun hjælper Zeus i kampen mod Titanerne, og viser stort mod. I modsætning til Ares kæmper hun altid med omtanke, og hun foretrækker den kølige strategiske planlægning frem for den sanseløse blodrus i kampen. Athene er gudinde for byen og civilisationen, og byen Athen bærer hendes navn. Du husker måske, at hun slog den mægtige Poseidon i en konkurrence om, hvem der skulle være byens beskytter? Athene er også visdommens gudinde, på en gang krigerisk og fredelig, jomfruelig og moderlig, og hun lærer kvinderne at spinde, væve og malke. Hun er også kendt som beskytter af slotsherrerne i Mykene, som kalder hende Pallas Athene. Hun bærer tilnavnet *"Parthenos"*, som betyder jomfru, og hendes tempel på Akropolis hedder af samme grund *"Parthenon"*. Hun har en forkærlighed for flere af de antikke helte som Odysseus, Akilleus og især Perseus, som hun hjælper med råd. Hun er den eneste af guderne, som kløgt kan måle sig med Zeus.

Hun har ikke noget erotisk forhold til mænd, da hun som sin søster Artemis har svoret evig kyskhed. Og hun tager det alvorligt. En dag ser Teiresias ved et uheld Athene tage bad i en sø, og hun slår ham straks med blindhed. Og selv da hendes ledsagere går i forbøn for den uheldige Teiresias, nægter hun at ændre sin dom, men skænker ham i stedet *"det indre syn"*, op han bliver synsk.

En enkelt gang oplever vi Athene som smålig. Prinsesse Arakne, som er berømt for sine evner til at væve, fremstiller et tæppe, hvori er indvævet en række kærlighedseventyr fra Olympos. Den misundelige Athene forsøger forgæves at finde en fejl i vævningen, men det lykkes hende ikke, og i raseri river hun tæppet i stumper og stykker. Den rædselsslagne Arakne hænger sig over gudindens voldsomme opførsel, men Athene vækker hende til live igen, men i skikkelse af en edderkop (arakne).

Athene er Odysseus' skytshelgen, formentlig fordi hun hos ham finder den samme kløgt, som hun selv er i besiddelse af. Hun fortæller selv i Iliadens bog 13, at ligesom Odysseus er den bedste af alle mænd i tanke og tale, er hun den bedste af guderne, når det gælder snuhed. Hun hjælper sin elskede Odysseus velbeholden hjem fra Troja til sin hustru Penelope på Ithaka. Athenes ledsager er sejrsgudinden Nike, og hendes symbol er uglen. Hun ses ofte med en gylden hjelm og med et skjold med hovedet af den frygtelige Medusa, en gave fra helten Perseus. Hun afbildes ofte med en ugle på skulderen. Derfor kaldes hun ofte "*den ugleøjede*".

Dionysos

Dionysos er et produkt af en af Zeus' mange affærer. Moderen er Semele, datter af Cadmus af Theben. Da Hera opdager, at Semele er gravid med Zeus' barn, indynder hun sig ved Semele og lokker hende til at bede Zeus om at vise sig for hende i al sin magt og væld og dermed vise, at han **er** guddommelig. Zeus nægter først, men lader sig overtale, og det ender med, at Semele bliver dræbt af Zeus' lyn. Det lykkes Zeus at overføre fostret til sit lår, hvorfra Dionysos bliver født nogle måneder senere. Derfor bliver Dionysos også kaldt for "den to gange fødte", idet han er født af både Semele og Zeus. Zeus har selvfølgelig ikke tid til at opfostre Dionysos, så han bliver overdraget til nogle nymfer. Da han er voksen, vender han tilbage og får en plads på Olympen. Han gør sin moder udødelig og lever et liv i luksus. Dionysos er vinens gud. Han introducerer dyrkning og fremstilling af vin. Han fester igennem og drikker vin i stride strømme og opnår derved en ekstatisk rus. Han er også vin for galskab, vegetation og teatret. Dionysos bliver tilbedt i forskellige mystiske kulter.

Dionysis bliver gift med prinsesse Ariadne fra Kreta. Du husker måske, at Ariadne bliver reddet af helten Theseus, som dræber den uhyggelige Minotaurus, halvt tyr, halvt menneske. Hvert år skal syv unge mænd og syv piger ofres til Minotaurus, som er spærret inde i en labyrint. Ariadne forelsker sig selvfølgelig i den unge Theseus, som dog forlader hende og vender tilbage til Athen, hvor hans fader er konge. Ariadne synker ned i dyb sorg, hvilket bevæger Afrodite, som lover, at hun vil få en udødelig elsker i stedet for den dødelige Theseus. Dionysos giver Ariadne en gylden krone med diamanter i bryllupsgave. Da Ariadne dør, kaster Dionysos smykket op på på himlen, hvor Nordkronen (*Coronae Borealis*) stadig kan ses mellem stjernebillederne Herkules og Bjørnevogteren.

Eros

Der findes i det mindste to opfattelser eller tolkninger af Eros. I den ældste er han den urkraft, der skaber alt. Han er en af de mægtigste guder, født samtidig med jorden og opstået af Kaos. Det er denne Eros, som bevirker, at Uranos (Himlen) favner Gaia (jorden) og dermed sætter gang i hele skabelsesprocessen. I den nyere opfattelse af Eros er søn af Afrodite og Ares, og afbildes ofte som en smuk og charmerende dreng med vinger og med en harpe i den ene hånd. Han sender sine kærlighedspile efter både guder og mennesker, selv efter sin egen moder. Eros anvender to slags pile. Den ene slags, som er lavet af guld og har duefjer, fremkalder kærlighed, når den rammer sit "offer" i hjertet. Den anden slags, som er lavet af bly og har uglefjer, fremkalder ligegyldighed.

Ved en enkelt lejlighed bliver Eros selv forelsket. Som en god søn hjælper Eros altid sin moder Afrodite i hendes talrige kærlighedsaffærer. Det fortælles, at Afrodite bliver jaloux på en ung, smuk kvinde ved navn *Psyke*. Hun beder Eros om at skyde sin pil i hjertet på Psyke, så hun bliver forelsket i den grimteste mand på jorden. Men da han står overfor Psyke, bliver han selv dødeligt (?) forelsket i hende, og han besøger hende hver nat. Han får Psyke, som også bliver forelsket i Eros, til at undlade at tænde lyset, så hun ikke finder ud af, hvem han er. Psykes misundelige søstre forsøger at vække hendes mistillid til den natlige elsker. Måske er han et uhyre? Til sidst overvælder nysgerrigheden hende - hun er jo en kvinde - og en nat tænder hun en lampe, mens Eros sover. En dråbe varm olie vækker Eros, hvorefter han flygter. Psyke leder forgæves overalt efter sin elskede Eros, men til sidst forbarmer Zeus sig over dem, og de bliver forenet og bliver gift. Der findes flere variationer af denne legende, men de fleste har samme lykkelige slutning.

Pan

Pan er gud for alt i naturen og hyrdernes beskytter, og han er personificeringen af naturens skabende maskuline kraft og tæt forbundet med frugtbarhed og menneskets drifter. Han er som tidligere nævnt søn af Hermes og nymfen Dryope. Pan, som er halvt menneske og halvt ged, så det kan vel ikke undre, at moderen flygter ved synet af sin søn. Hermes tager Pan med op på Olympen, hvor han ender med at blive beskytter af markerne, skovene og dyrene. Med sin heftige opførsel kommer han hurtigt til at dominere Daimonerne, som er en slags kvindelige naturguder, der bor i bjergene, søerne, floderne osv. Pan er frygtelig i sin vrede, især når han ikke får sin vilje med kvinder - og hans seksuelle appetit er enorm. Da en nymfe ikke vil føje ham, bliver hun forvandlet til en dunhammer, hvorefter Pan skærer en fløjte (panfløjte) ud af den. Pan betyder **ALT**, og det indgår i begreber som panteisme (*religion, hvor man ser gud som værende overalt i naturen*), panhellenisme, panarabisme osv.

Titanen Iapetos

Iapetos er en af de fire titanske brødre, som laver oprør mod deres fader Uranos, og hjælper med til at holde ham fast, mens Kronos kastrerer ham med et segl. Han er gift med sin broder Okeanos' søster, havnymfen Asia. Med hende har sønnerne Atlas, Prometheus, Epimetheus og Menoetius. Da Zeus vinder magtkampen bliver Iapetos, som er den mest uforsonlige af titanerne, bliver han lagt i lænker i Tartaros sammen med Kronos. Hans sønner, især Atlas og Prometheus, fortsætter dog kampen mod Olympens guder. Atlas' muligheder for at lave oprør er dog stærkt begrænsede, da han har det hverv, at holde himlen adskilt fra jorden.

Titanen Atlas

Atlas er søn af titanen Iapetos. Efter at have deltaget i titanernes slag mod de olympiske guder straffer Zeus Atlas ved at lade ham holde himmelhvælvingen på sine skuldre. Han står ved verdens ende - som den gang lå ved Gibraltarstrædet. Atlas har datteren Atlantis, som har givet navn til bl.a. sagnriget Atlantis og Atlanterhavet. Atlas er stor og stærk, men mangler måske lidt i intelligens. Det benytter helten Herakles sig af, da han er på jagt efter "*Hesperidernes gyldne æbler*", som vokser på et træ langt mod vest, bevogtet af en farlig slange. Det er en af de 12 opgaver, som Herakles skal udføre for kong Eurystheus af Mykene. På vejen vestpå kommer Herakles forbi Atlas, der står med himmelhvælvingen på sine skuldre. Den elskværdige Atlas tilbyder at hente æblerne til Herakles, hvis han så lige vil holde himmelhvælvingen imens.

Herakles, som jo er en superhelt og søn af Zeus, slår til og får god brug for sine umådelige kræfter. Da Atlas vender tilbage med æblerne, får han den ide, at Herakles vil være en fin afløser - han er formentlig blevet lidt træt af den monotone arbejde. Atlas beder Herakles om at holde stillingen, mens han selv bringer æblerne til Eurytheus. Herakles, som nok har lugten lunt, indvilger, men beder lige om tilladelse til at hente en pude til sine ømme skuldre, hvis bare Atlas lige vil holde himmelhvælvingen imens. Det går den godmodige Atlas ind på, og Herakles drager afsted. Atlas står stadig og venter på, at Herakles skal vende tilbage.

